

Ілля АФАНАСЬЄВ,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю
Факультету журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

<https://orcid.org/0000-0002-2736-5021>
i.afanasiev@kubg.edu.ua

Олександра ІВОН,
здобувачка вищої освіти,
кафедра реклами та зв'язків з громадськістю,
Факультет журналістики,
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка

osivon.fj22@kubg.edu.ua

Вероніка КАЛІНОВСЬКА,
здобувачка вищої освіти,
кафедра реклами та зв'язків з громадськістю,
Факультет журналістики,
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка

<https://orcid.org/0009-0006-8490-7225>
vokalinovska.fj22@kubg.edu.ua

Лілія РОМАНЬКО,
здобувачка вищої освіти,
кафедра реклами та зв'язків з громадськістю,
Факультет журналістики,
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка

<https://orcid.org/0009-0004-4991-3019>
lvivashchenko.fj22@kubg.edu.ua

Illia AFANASIEV,
PhD (History),
Associate Professor at the Department
of Advertising and Public Relations,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Oleksandra IVON,
Bachelor`s Student at the Department
of Advertising and Public Relations,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Veronika KALINOVSKA,
Bachelor`s Student at the Department
of Advertising and Public Relations,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Liliia ROMANKO,
Bachelor`s Student at the Department
of Advertising and Public Relations,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

ДЕМОНТАЖ ПАМ'ЯТНИКІВ ІВАНУ ПАВЛОВУ В КИЄВІ: ЧИННИКИ ПУБЛІЧНОЇ (НЕ)ВИДИМОСТІ ПОДІЙ У МЕДІАВИСВІТЛЕННІ

////////////////////////////////////

DEMOLITION OF IVAN PAVLOV MONUMENTS IN KYIV: FACTORS OF PUBLIC (IN)VISIBILITY OF EVENTS IN MEDIA COVERAGE

У статті проаналізовано усунення двох пам'ятників фізіологу Івану Павлову з публічного простору Києва. Враховуючи, що рішення органу місцевого самоврядування про усунення цих пам'ятників декларувалося як необхідне для декомунізації, деколонізації та дерусифікації Києва, автори зробили стислий огляд наукової

літератури 1990–2020-х рр. із комеморації, декомеморації, політики пам'яті, насамперед тих публікацій, що були присвячені українській історії. Використовуючи метод контент-аналізу, концепцію фреймінгу медіаконтенту, автори зосередилися на особливостях висвітлення двох київських пам'ятників І. Павлову українськими масмедіа 2023–2025 років. Здійснено порівняльний аналіз історико-культурного значення та деяких інших характеристик цих двох пам'ятників. Встановлено, що про демонтаж одного з них оперативно повідомили громадськості майже всі найпопулярніші регіональні та більшість загальнонаціональних масмедіа. Натомість про інший монумент, що становив більшу цінність із точки зору мистецтвознавства, охорони культурної спадщини як праця вишанованого українського скульптора й кінорежисера Івана Кавалерідзе, українські масмедіа взагалі не проінформували свою аудиторію. Висунуто три гіпотези щодо причин такого різкого контрасту в медіасвітленні. Для перевірки гіпотез проведено додаткове дослідження українського медіаконтенту 2023–2025 рр., проранжовано найімовірніші чинники фреймінгу в медіависвітленні розглянутих двох пам'ятників Івану Павлову та деяких інших київських монументів, аналогічних за локаційними характеристиками. Практичне значення статті полягає, зокрема, в уточненні значення Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) в 2024–2025 рр. як впливового джерела публічної інформації про київські події, а також у виявленні недоліків журналістської діяльності провідних українських масмедіа того ж періоду, наданні рекомендацій щодо вдосконалення української масмедійної діяльності.

Ключові слова: фреймінг, політика пам'яті, деколонізація, декомунізація; дерусифікація, Іван Павлов, Іван Кавалерідзе.

The article analyses the removal of two monuments to the physiologist Ivan Pavlov from the public space of Kyiv. Considering that the decision of local authorities to dismantle these monuments was declared as necessary for decolonization, decolonization, and derussification of Kyiv, the authors conducted a brief review of academic literature from the 1990s to the 2020s on commemoration, de-commemoration, and memory politics, focusing primarily on studies related to Ukrainian history. Using content analysis and the concept of media framing, the study focuses on the specifics of media coverage of two Kyiv monuments to Ivan Pavlov in Ukrainian mass media during 2023–2025. A comparative analysis of the historical and cultural significance, as well as other characteristics of these two monuments, was conducted. The findings demonstrate that the demolition of one of the monuments was widely covered by most leading regional and national media outlets, while the removal of the other monument, which had greater artistic and cultural value as a work by the prominent Ukrainian sculptor and filmmaker Ivan Kavaleridze, received no media attention. Three hypotheses were proposed to explain this contrast in media visibility. To test these hypotheses, additional research of Ukrainian media content from 2023 to 2025 was conducted. The study identifies and ranks the most probable framing factors influencing media coverage of the examined monuments and other similar urban objects. The practical significance of the article lies in clarifying the role of the Kyiv City Council (Kyiv City State Administration) in 2024–2025 as a key source of public information and in identifying shortcomings in journalistic practices of leading Ukrainian media, providing recommendations for improving media performance.

Keywords: framing, memory politics, decolonization, decommunization, derussification, Ivan Pavlov, Ivan Kavaleridze.

© Афанасьєв І., Івон О., Каліновська В., Романько Л., 2026

Тема ліквідації, зміни меморіальних споруд, політики пам'яті в Україні є дуже актуальною впродовж 1980 — середини 2020-х років. Ця актуальність посилилася в 2014–2025 рр., коли демонтажі й перейменування культурних об'єктів у більшості регіонів України значно почастишали. Навіть попри зумовлену повномасштабною війною екстремальну насиченість інформаційного простору важливими, сенсаційними повідомленнями, такі події широко обговорюються в масмедіа та в побутових розмовах, адже пам'ятники, розташовані в міському публічному просторі, — це об'єкти, безпосередньо пов'язані з самоідентифікацією десятків мільйонів громадян України.

Разом із демонтажем старих імперій, що розпочався ще в 1910-ті рр., відбувався

хвилеподібно й проявився в 1990–2010 рр. з новою силою в Європі та США, відбувалося наукове осмислення супутніх культурних феноменів, зокрема змін у топоніміці, у характері пам'ятників на вулицях міст. Бібліографія цієї тематики нараховує тисячі, якщо не десятки тисяч наукових публікацій. Зокрема, аналіз української політики пам'яті, включно з соціальними процесами, які в науковому та публіцистичному мейнстрімі прийнято називати декомунізацією, дерусифікацією та деколонізацією, здійснено в монографії Г. Касьянова [4], у статтях Б. Торнквіст-Плеви та Ю. Юрчук [14], О. Штейнле [8], І. Афанасьєва [9], у десятках інших наукових праць.

Про велику актуальність теми ліквідації комемораційних об'єктів міського простору свідчить те, що слово «декомеморація» як науковий

термін набуло неабиякого поширення після використання його в монографії ізраїльського історика Г. Бейнера [10].

Важливим внеском у розроблення теми політичних процесів, безпосередньо пов'язаних із пам'ятниками видатним особам, стала монографія С. Гензбургер і Дж. Вюстеберг із кількома теоретичними статтями та аналізом (де)комемораційних кейсів, зібраних за матеріалами багатьох країн, включно з Україною [11].

Ще більшим бібліографічним корпусом, ніж спеціалізована література з політики пам'яті, є наукова спадщина з осмислення механізмів масмедійного інформування суспільства, зокрема з проблем відбору, фільтрації фактів, які через масмедіа потрапляють у поле зору масової аудиторії. Це й величезна група феноменів у рамках концепцій «gatekeeping», цензури й самоцензури, й пропаганди, медіамаркетингу, медіапсихології, сотень інших психологічних дисциплін, політологічних, філософських, економічних теорій тощо. Завдяки Д. Шойфеле [15] й низці інших авторів у 2010–2020 рр. термін «фреймінг» увійшов у науковий дискурс у значенні медіафільтрації інформаційних потоків, зазвичай штучної, довільної, здійсненої через замовчування одних фактів і виокремлення, акцентуацію, певну жорстку інтерпретацію, ракурси, конотації, ідентифікації, вставлення у вигідні масмедіа сенсові, світоглядні рамки інших фактів. Наприклад, аналітичний огляд низки концепцій медіавпливу, технологій медіаконтролю міститься у статті Н. Зражевської [3].

Проте нам не вдалося знайти у наукових джерелах із цих тем відповіді на значну частину запитань, які постали в результаті нашого аналізу особливостей масмедійного висвітлення демонтажу київських пам'ятників Івану Павлову, насамперед у випадках двох локацій: вул. Кирилівська і вул. Шовковична.

Мета дослідження — встановити особливості висвітлення демонтажу київських пам'ятників фізіологу Івану Павлову українськими масмедіа в 2024–2025 рр. та чинники, що вплинули на ці особливості. Для досягнення мети було поставлено такі завдання: встановити кількість і місцезнаходження пам'ятників фізіологу Івану Павлову в Києві, станом на 2022 і 2025 рр.; зібрати, проаналізувати, класифікувати згадки у провідних регіональних київських масмедіа Києва та провідних загальнонаціональних українських масмедіа про пам'ятники Івану Павлову, сформулювати гіпотези щодо чинників, які вплинули на особливості медіависвітлення цих об'єктів міського простору

Києва; перевірити гіпотези за допомогою контент-аналізу повідомлень українських масмедіа за 2023–2025 рр., відкритих даних, архівів, фотофіксації та офіційного запиту (запитів); з'ясувати місце перебування демонтованих об'єктів або історію утилізації залишків зруйнованих споруд після демонтажу.

Методи. У дослідженні поєднано кількісний та якісний контент-аналіз 34 публікацій українських онлайн-медіа за 2023–2025 рр. (відбір за релевантністю заголовків / ключових слів; кодування тем, рамок і джерел; фіксація геолокаційних згадок), верифікацію відкритих даних, аналіз інтернет-архівів (скріншоти, кеші, агрегатори), фотофіксацію стану об'єктів у 2021–2024 рр., інтерпретацію геопросторової видимості (огляд стріт-в'ю, доступність, транспортна експозиція), а також офіційний запит до медичної організації щодо статусу та місця перебування пам'ятника.

Результати дослідження та обговорення. Завдяки пошуку у відкритих довідкових, публіцистичних, краєзнавчих джерелах, зокрема й в інтернет-архівах, цифрових фотогалереях, виявлено, що від періоду існування СРСР і до 2000-х рр. у публічному просторі збереглися 4 пам'ятники фізіологу Івану Павлову, за адресами:

- вул. Госпітальна, 18, на території Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь»;
- вул. Фрунзе (з 2015 р. — Кирилівська), 103, на території Київської міської психіатричної лікарні № 1 імені І. П. Павлова;
- вул. Шовковична, 39/1, на території КНП «Олександрівська клінічна лікарня м. Києва» (з квітня 2024 р. — КНП «Свято-Михайлівська клінічна лікарня»);
- вул. Львівська, 15, на території військового госпіталю, ліквідованого в 2004 році.

Станом на 31 грудня 2022 р. перші три пам'ятники ще перебували на своїх місцях за цими адресами.

Що ж стосується четвертого, то про нього бракує надійних даних, але не пізніше 2010-х рр. він майже напевно вже був усунутий з публічного простору за цією адресою. Уся територія садиби на Львівській, 15, була віддана під забудову, вже з 2014 р. тут велось будівництво 26-поверхового житлового будинку, в 2017 р. його було фактично завершено [2]. Ще одним, хоча й теж непрямим аргументом на користь його усунення, може слугувати відсутність цього пам'ятника у списку в Додатку до рішення Київської міської ради від 13.07.2023 № 6880/6921,

попри присутність, під порядковими номерами 155–157, перших трьох пам'ятників (розташованих на вулицях Госпітальній, Кирилівській та Шовковичній) у тому документі [6].

13 липня 2023 р. Київська міська рада прийняла рішення № 1588/10187 «Про затвердження переліку об'єктів, що підлягають усуненню із публічного простору міста Києва» — як «об'єкти, пов'язані з історією і культурою Росії та СРСР, які відображають радянські та російські історичні та пропагандистські наративи чи містять недостовірну історичну інформацію» [6]. Оскільки лауреат Нобелівської премії Іван Павлов, уродженець Рязані, етнічний росіянин, за своє довге життя встиг стати не лише дійсним членом Імператорської Санкт-Петербурзької академії наук, головою Товариства російських лікарів імені С. П. Боткіна, але й багаторічним, у 1925–1936 рр., керівником Інституту фізіології Академії наук СРСР, одним із тих вчених, про яких радянська пропаганда повідомляла зазвичай у дуже позитивному тоні, — ця історична особа легко вписувалася в широкі рамки, що застосовувалися в мейнстрімі українських масмедіа другої половини 2010-х — першої половини 2020-х рр. для апеляції до необхідності деколонізації, деколонізації та дерусифікації.

Серед пам'ятників І. Павлову, усунення яких із публічного простору передбачалося Рішенням КМР від 13 липня 2023 року № 6880/6921, один мав, на нашу думку, становити особливий інтерес для істориків і мистецтвознавців, у зв'язку з тим, що його автором був Іван Кавалерідзе. Це пам'ятник на вул. Кирилівській, 103.

Іван Кавалерідзе (1887–1978) — видатний діяч української культури, уродженець Полтавщини, режисер кінофільмів, у яких екранізувалася класична українська літературна й музична спадщина: «Наталка Полтавка», «Коліївщина», «Запорожець за Дунаєм» [13], «Григорій Сковорода» та ін [12]. Він є автором пам'ятників, встановлених у багатьох містах України: княгині Ользі, просвітителем Кирилу й Мефодію, апостолу Андрію Первозванному (Київ, 1911), Т. Шевченку (1918, Ромни; 1926 — Полтава й Суми), Г. Сковороді (Лохвиця, 1922; Київ, 1977; Харків, 1992) та деяким іншим; скульптур «Святослав у бою», «Ярослав Мудрий з папірусом» (обидві — 1915), «Запорожець на коні» (1939), «Ярослав Мудрий з макетом Софії Київської» (1949), «Кобзар» (1954); низки меморіальних дощок, живописних творів [7].

Станом на жовтень 2025 р. в Україні існували щонайменше два музеї, безпосередньо присвячені І. Кавалерідзе (Художньо-меморіальний музей

Івана Кавалерідзе (с. Новопетрівка, Сумщина; заснований у 1987 р.) й Музей-майстерня Івана Кавалерідзе (Київ; відкритий у 1993 р.), та одна спеціалізована галерея (Скульптурна галерея імені І. Кавалерідзе при Сумському художньому музеї (відкрита у 1989 р.) [5; 7]. Станом на 2024 р., ім'я І. Кавалерідзе носили вулиці у Львові та Києві.

Автори пам'ятників І. Павлову на Госпітальній, 18, і Шовковичній, 39/1, не названі в джерелах зі згадками про ці скульптури. Вочевидь, вони не були видатними діячами української культури: в усякому разі, настільки видатними, як І. Кавалерідзе.

Наступним етапом нашого дослідження, після встановлення історико-культурного значення та локації київських пам'ятників І. Павлову, став пошук згадок в українських масмедіа про демонтаж, усунення цих пам'ятників із публічного простору. Використовуючи в пошуковій системі «Google» ключові слова: «пам'ятник Павлову Київ демонтаж», «Ivan Pavlov monument Kyiv demolition», «демонтаж пам'ятника Павлову Шовковична», «Pavlov monument Kyiv removal 2025», «Київ пам'ятники дерусифікація Павлов», «Kyiv decommunization monuments Pavlov», ми виявили 34 публікації з такими згадками. У цих публікаціях були представлені майже всі провідні, найпопулярніші новинні українські масмедіа, як загальнонаціонального рівня, так і київського регіонального.

В усіх релевантних публікаціях повідомлялося про демонтаж пам'ятника на вул. Шовковичній, 39/1. Масмедійних згадок про завершене усунення інших двох пам'ятників І. Павлову, зафіксованих у Рішенні КМР від 13.07.2023 р. № 6880/6921, не виявлено.

Першоджерелом інформації для виявлених публікацій про демонтаж пам'ятника на Шовковичній була публікація на офіційній сторінці Департаменту територіального контролю м. Києва виконавчого органу КМР (КМДА) від 27 січня 2025 року [1].

Здійснено контент-аналіз 34 знайдених релевантних публікацій. Основні параметри кодування:

- 1) дата публікації;
- 2) назва видання;
- 3) ключова рамка (фрейм): дерусифікація, засудження імперського наративу / етика (критика методів Павлова) / інтерес забудовників до локації;
- 4) тональність: нейтральна (збалансована) / позитивна / негативна;
- 5) локація: Шовковична / Кирилівська.

33 з цих 34 медіаповідомлень датовані, їх оприлюднено з 27.01.2025 по 22.03.2025 р., з них

11 публікацій (близько 33 %) — від 27.01.25, а 19 (близько 58 %) — від 28.01.2025.

Усі згадки про демонтаж, що містяться в цих 34 медіаповідомленнях, дають нейтральну або позитивну оцінку цій події, переважно інтерпретуючи усунення цих скульптур із публічного простору Києва як частину необхідного процесу дерусифікації.

Ми розподілили масмедіа за ключовими рамками.

Дерусифікація, засудження імперського нарративу: «Bukvy.org», «Bzh.life», «Bukvy.org», «Bzh.life», «Censor.net», «Espresso.tv», «Glavcom.ua», «Hromadske.ua», «Kashtan.news», «Kiev.informator.ua», «Kyiv24.news», «LB.ua», «Nashkiev.ua», «Obozrevatel», «Politica.com.ua», «Pravda.com.ua», «Slovoidilo.ua», «Sud.ua», «Suspilne», «Ukr.net», «Ukrainews.com», «Ukrinform.ua», «Umoloda.kyiv.ua», «Vechirniy.kyiv.ua», «Village.com.ua», «Zmina.info», «Zn.ua», «Першоджерело».

Разом: 28 публікацій (близько 85 %).

Етика (критика методів Павлова): «Khreschatyk.news», «Khreschatyk.news», «Imi.org.ua», «Kyiv24.news», «Kiev.informator.ua», «Regions.comments.ua», «Shotam.info», «Slovoidilo.ua», «Sud.ua», «Ukr.net», «Vechirniy.kyiv.ua», «Village.com.ua», «Zmina.info», «Zn.ua», «Першоджерело».

Разом: 15 публікацій.

Интерес забудовників до локації: «Bigkyiv.com.ua».

Після проведеного авторами цієї статті в 2025 р. опитування кількох співробітників організацій, розташованих у радіусі 100 м від колишнього місця розташування пам'ятника І. Павлову на вул. Кирилівській, а також у результаті офіційного письмового звернення одного з авторів 12.05.2025 до директора Київської міської психіатричної лікарні № 1 імені І. П. Павлова, було встановлено: пам'ятник демонтовано в 2024 р., переміщено до музею цієї лікарні.

Чому демонтаж пам'ятника на вул. Кирилівській залишився непоміченим для всіх масмедіа, попри авторство І. Кавалерідзе, видатного діяча української культури, натомість демонтаж на вул. Шовковичній висвітлений кількома десятками популярних масмедіа?

Гіпотеза 1. Недостатність або відсутність мережі кореспондентів про київські події. Це призвело до обмеження кола таких джерел порівняно незначною кількістю вебсайтів, серед яких був вебсайт Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). Оскільки на цих вебсайтах-першоджерелах була розміщена інформація про демонтаж пам'ятника

на Шовковичній, але не була розміщена інформація про демонтаж пам'ятника на Кирилівській, провідні регіональні та загальнонаціональні масмедіа лише ретранслювали цю інформаційну нерівномірність.

Гіпотеза 2. Різниця в місцях розташування. На вул. Кирилівській, на території Київської міської психіатричної лікарні № 1 імені І. П. Павлова, зазвичай бувало менше людей, які могли б стати джерелом новини для масмедіа, виявивши зникнення пам'ятника, ніж на вул. Шовковичній, на території КНП «Свято-Михайлівська клінічна лікарня».

Гіпотеза 3. Небажання посилити незадоволення прихильної Івану Павлову частини громадськості додаванням ще однієї групи незадоволених, у цьому випадку вже через демонтаж витвору мистецтва Івана Кавалерідзе. Тобто, свідоме рішення осіб, що приймали рішення щодо (не)оприлюднення інформації про акти усунення тих чи інших пам'ятників із міського публічного простору.

Перевірка гіпотези 1. Оскільки всі виявлені масмедійні згадки про демонтаж пам'ятника на Шовковичній містять, безпосередньо або опосередковано, посилання на повідомлення, розміщене 27.01.2025 на офіційній сторінці Департаменту територіального контролю м. Києва виконавчого органу КМР (КМДА), а публічних повідомлень із новиною про демонтаж пам'ятника на вул. Кирилівській не виявлено в контенті 2024–2025 рр. на жодному вебсайті, гіпотезу 1 вважаємо підтвердженою.

Перевірка гіпотези 2. Згідно з довідковою літературою та офіційними вебсайтами цих двох медичних організацій — Київської міської психіатричної лікарні № 1 імені І. П. Павлова на вул. Кирилівській, КНП «Свято-Михайлівська клінічна лікарня» на вул. Шовковичній, — вони в 2024–2025 рр. мало відрізнялися між собою за потужністю (кількістю ліжок) і кількістю медичного персоналу. Проте КНП на Шовковичній, на відміну від КНП на Кирилівській, розташоване в середмісті Києва, оточене кварталами дуже престижних житлових і комерційних будівель. Тому вірогідність повідомлення, адресатом якого було б масмедіа, а адресантом — київський журналіст або інша людина, яка мала налагоджені контакти з масмедіа, є вищою, ніж у випадку КНП на Кирилівській.

Проте для додаткової перевірки ми провели пошук згадок про демонтаж двох пам'ятників іншим історичним діячам, які було усунено з міського публічного простору в 2023 р. під гаслами деколонізації та деколонізації: Ю. Гагаріну та М. Кирпоносу. Пошукова система «Google»

за ключовими словами «у Києві демонтували пам'ятник Гагаріну» видала більше 20 публікацій у провідних українських масмедіа з новиною про цей демонтаж (із посиланням на інші масмедіа або на повідомлення блогера В. Позднякова в соціальній мережі), так само й за ключовиком «у Києві демонтували пам'ятник Кирпоносу» (із посиланням на повідомлення блогера О. Слабоспицького в соціальній мережі). Обидва ці комемораційні об'єкти розташовувалися далеко від центру Києва, у кварталах із відносно низьким рівнем пішохідного й автотрафіку: на вул. Юрія Пасхаліна, 15, і у сквері на вул. Всеволода Петріва. До того ж, пам'ятник Ю. Гагаріну розташовувався у дворі Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді, тобто бачити його могла набагато менша кількість людей, ніж пам'ятник І. Павлову на вул. Кирилівській.

Якби ми не виявили перше повідомлення про демонтаж пам'ятника І. Павлову на Шовковичній — те, яке стало першоджерелом для всіх інших публікацій про подію, — гіпотезу 2 можна було б вважати реалістичною.

Перевірка гіпотези 3. Така перевірка має включати вивчення мотивів і непублічних розпоряджень низки відповідальних осіб, проведення інтерв'ю з ними, що є малоперспективним у 2026 р. через особливості роботи органів місцевого самоврядування. Залишаємо спростування або підтвердження цієї гіпотези майбутнім історичним дослідженням.

Під час дослідження отримано офіційну відповідь директора Київської міської психіатричної лікарні № 1 імені І. П. Павлова про нове місцерозташування (станом на 15 травня 2025 р.) скульптурного зображення Івана Павлова роботи Івана Кавалерідзе.

Висновки. Контент-аналіз українських масмедіа 2024–2025 рр. за предметом дослідження показав домінування фрейму домінантної історичної політики, яка проводилася під гаслами деколонізації, декомунізації та дерусифікації. Згідно з цим фреймом, демонтаж пам'ятника Івану Павлову на київській вул. Шовковичній інтерпретувався більшістю провідних українських масмедіа як необхідний, позитивний процес. Другорядним, але поширеним аргументом у фреймінгу цієї теми виявилася критика діяльності І. Павлова з етичної позиції гуманізму.

У процесі декомеморації київського публічного міського простору демонтаж пам'ятників І. Павлову відбувався нерівномірно не лише у фізичному, але й у медійному вимірі. Проведене дослідження показало, що висвітлення цих подій українськими масмедіа залежало не стільки від культурної, історичної цінності

об'єкта, скільки від змісту офіційного вебсайту Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). Відсутність згадки про демонтаж пам'ятника, розташованого на вул. Кирилівській у Києві, стала головною причиною відсутності таких згадок на українських відкритих вебресурсах. Натомість наявність згадки про демонтаж іншого пам'ятника, менш цінного з точки зору історії мистецтва, на тому ж вебсайті КМР (КМДА) стала головною, якщо не єдиною причиною появи публікацій про цю подію в більшості провідних регіональних (київських) і загальнонаціональних українських масмедіа.

Отже, під час дослідження виявлено суттєві недоліки у висвітленні низки подій, важливих для жителів Києва й чималої кількості людей за межами української столиці. Вочевидь, економія на мережі кореспондентів призвела в редакціях провідних українських масмедіа до обмеження кола інформаційних джерел порівняно незначною кількістю вебресурсів, серед яких — вебсайт Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Спираючись на результати проведеного нами дослідження, рекомендуємо українським масмедіа, насамперед провідним, значно розширити чисельність наявного в них пулу експертів-кореспондентів із усіх сегментів тематики цих видань або, якщо такий пул взагалі відсутній, створити його. Створення або розширення мережі компетентних кореспондентів-волонтерів не потребує фінансових витрат, оскільки може бути побудованим на взаємовигідній співпраці між редакціями та експертами, за принципами й технологіями зв'язків із громадськістю.

Список використаних джерел

1. В Києві демонтували пам'ятник Івану Павлову. Департамент територіального контролю м. Києва. Офіційний вебпортал. 2025, 27 січня. URL: <https://dtc.kyivcity.gov.ua/news/v-kyievi-demontuvaty-pamiatnyk-ivanu-pavlovu> (дата звернення: 10.04.2025).
2. Год спустя: ЖК «Святобор». Де у Києві добре живеться? 2017, 26 январа. URL: <https://gdevkievzhithorsho.com/2017/01/god-spustya-zhk-svyatobor/> (дата звернення: 17.12.2025).
3. Зражевська Н. Медіа як інструмент медіаконтролю і як засіб соціального примусу. *Держава і регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 1 (49), 122–129. DOI: 10.32840/cru2219-8741/2022.1(49).18.
4. Касьянов Г. *Past continuous: історична політика 1980-х — 2000-х. Україна та сусіди*. Київ: Laurus, Антропос-Логос-Фільм, 2018.
5. Музей-майстерня І. Кавалерідзе. URL: <https://kavaleridze-museum.com.ua> (дата звернення: 11.04.2025).

6. Про затвердження переліку об'єктів, що підлягають усуненню із публічного простору міста Києва. Рішення від 13 липня 2023 року № 6880/6921. Київська міська рада, II сесія IX скликання. URL: <https://minio.kyivcity.gov.ua/kyivcity/sites/24/pro-zatverdzhennya-pereliku-obektiv-shchopidlyagayut-usunennyu-iz-publichnogo.pdf> (дата звернення: 22.03.2025).

7. Ханко В. М. Кавалерідзе Іван Петрович. *Енциклопедія сучасної України*. 2011. URL: <https://esu.com.ua/article-11988> (дата звернення: 11.04.2025).

8. Штейнле О. Німецьке питання в запорізькій декомунізації. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2018. № 1 (50). С. 155–159.

9. Afanasiev I. Renaming of Streets in Ukrainian Regional Centers during 2010–2019: Offensives and Compromises. *Ideology and Politics Journal*. 2020. № 2(16). Pp. 321–339. DOI: 10.36169/2227-6068.2020.01.00024

10. Beiner G. (2018). Forgetful Remembrance: Social Forgetting and Vernacular Historiography of a Rebellion in Ulster. Oxford: Oxford University Press.

11. Gensburger S., Wüstenberg J. De-Commemoration: Removing Statues and Renaming Places. New York: Berghahn Books, 2023.

12. Ivan Kavaleridze. VUFKU / Dovzhenko Centre. URL: <https://vufku.org/en/names/ivan-kavaleridze-2/> (дата звернення: 11.04.2025).

13. Ivan Kavaleridze (1887–1978). IMDb. URL: <https://www.imdb.com/name/nm0442519/> (дата звернення: 11.04.2025).

14. Törnquist-Plewa B., Yurchuk Y. Memory Politics in Contemporary Ukraine: Reflections from the Postcolonial Perspective. *Memory Studies*. 2017. Vol. 12, Issue 6. Pp. 1–22. DOI: 10.1177/1750698017727806

15. Scheufele D. A. Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*. 1999. Vol. 49, Issue 1. Pp. 103–132. DOI: 10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x

References

Afanasiev, I. (2020). Renaming of Streets in Ukrainian Regional Centers during 2010–2019: Offensives and Compromises. *Ideology and Politics Journal*, 2(16), 321–339.

<https://doi.org/10.36169/2227-6068.2020.01.00024>

Beiner, G. (2018). Forgetful Remembrance: Social Forgetting and Vernacular Historiography of a Rebellion in Ulster. Oxford: Oxford University Press.

Gensburger, S., & Wüstenberg, J. (2023). De-Commemoration: Removing Statues and Renaming Places. New York: Berghahn Books.

Hod spustia: ZhK “Sviatobor” [A Year later: Sviatobor residential complex]. (2017). *De u Kyievi dobre zhyvetsia*. January 26.

<https://gdevkievzhithorosho.com/2017/01/god-spustya-zhk-svyatobor/> [in Russian].

Ivan Kavaleridze (1887–1978). IMDb.

<https://www.imdb.com/name/nm0442519/>

Ivan Kavaleridze. VUFKU / Dovzhenko Centre.

<https://vufku.org/en/names/ivan-kavaleridze-2/>

Kasianov, H. (2018). *Past continuous: istorychna polityka 1980-kh — 2000-kh. Ukraina ta susidy* [Past Continuous: Historical policy of the 1980s–2000s. Ukraine and Neighbors]. Kyiv: Laurus, Antropos-Lohos-Film [in Ukrainian].

Khanko, V. M. (2011). Kavaleridze Ivan Petrovych. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. [in Ukrainian].

<https://esu.com.ua/article-11988>

Muzei-maisternia I. Kavaleridze [Ivan Kavaleridze Museum-Workshop]. (n.d.). [in Ukrainian].

<https://kavaleridze-museum.com.ua>

Pro zatverdzhennia pereliku obektiv, shcho pidlihaiut usunenniu iz publichnogo prostoru mista Kyieva. Rishennia vid 13 lypnia 2023 roku № 6880/6921. Kyivska miska rada, II sesiia IX sklykannia. [On approval of the list of objects to be removed from the public space of Kyiv. Decision No. 6880/6921. Kyiv City Council, 2nd Session, of the 9th convocation]. (2023). [in Ukrainian].

<https://minio.kyivcity.gov.ua/kyivcity/sites/24/pro-zatverdzhennya-pereliku-obektiv-shchopidlyagayut-usunennyu-iz-publichnogo.pdf>

Scheufele, D. A. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103–132.

<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>

Shteinle, O. (2018). Nimetske pytannia v zaporizkii dekomunizatsii [The German question in Zaporizhzhia decommunization]. *Zaporizhzhia Historical Review*, 1(50), 155–159 [in Ukrainian].

<https://esu.com.ua/article-11988>

Törnquist-Plewa, B., & Yurchuk, Y. (2017). Memory Politics in Contemporary Ukraine: Reflections from the Postcolonial Perspective. *Memory Studies*, 12(6), 1–22.

<https://doi.org/10.1177/1750698017727806>

V Kyievi demontuvaly pamiatnyk Ivanu Pavlovu. (2025). *Departament terytorialnoho kontroliu m. Kyieva. Ofitsiinyi vebportal* [A monument to Ivan Pavlov was dismantled in Kyiv. Department of Territorial Control of Kyiv. Official web portal]. January 27 [in Ukrainian].

<https://dtc.kyivcity.gov.ua/news/v-kyievi-demontuvaty-pamiatnyk-ivanu-pavlovu>

Zrazhevska, N. (2022). Media yak instrument mediakontroliu i yak zasib sotsialnoho prymusu [Media as a tool of media control and social coercion]. *Derzhava i rehiony. Serii: Sotsialni komunikatsii*, 1(49), 122–129 [in Ukrainian].

[http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2022.1\(49\).18](http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2022.1(49).18)

Стаття надійшла до редакції: 25.03.2026.